

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Rzeszowie

LRZ.410.005.02.2016
P/16/099

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Rzeszowie
ul. Kraszewskiego 8, 35-016 Rzeszów
T +48 17 780 23 00, F +48 17 780 23 06
lrz@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/16/099 – Bezpieczeństwo i higiena nauczania w szkołach publicznych
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Rzeszowie
Kontroler	Dagmara Mazurkiewicz-Karasińska, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LRZ/30/2016 z dnia 6 maja 2016 r. (dowód: akta kontroli str. 1-2)
Jednostka kontrolowana	Szkoła Podstawowa nr 10 im. Janusza Korczaka w Tarnobrzegu (dalej Szkoła)
Kierownik jednostki kontrolowanej	Piotr Paradowski, Dyrektor Szkoły (dalej Dyrektor) (dowód: akta kontroli str.3)

II. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena ogólna

Uzasadnienie
oceny ogólnej

W ocenie Najwyższej Izby Kontroli¹ Szkoła nie w pełni skutecznie zapewniła w roku szkolnym 2015-2016 (do czasu zakończenia czynności kontrolnych) bezpieczne i higieniczne warunki nauczania.

Opracowując rozkłady zajęć dla uczniów z sześciu klas 4-6 (na 12 objętych badaniem) nie w pełni uwzględniono potrzeby zachowania higieny pracy umysłowej – zajęcia dydaktyczne wymagające zwiększonej koncentracji (matematyka i przyroda) planowano po piątej godzinie lekcyjnej.

Teren Szkoły spełniał większość wymogów określonych w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej i Sportu w sprawie bezpieczeństwa i higieny², ale aż 61% uczniów korzystało z mebli niedostosowanych do wymogów ergonomii, a 27,8% stanowisk uczniów było nieprawidłowo zestawionych. Zastrzeżenia dotyczą również braku zabezpieczenia dostępu uczniów do treści niepożądanych w Internecie na dwóch komputerach w bibliotece oraz niewywiązywanie się Szkoły z obowiązków w zakresie prowadzonych postępowań dotyczących wypadków uczniów.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Ocena organizacji pracy uczniów.

Opis stanu
faktycznego

1. Liczba uczniów w Szkole Podstawowej nr 10 w roku szkolnym 2015/2016 na dzień 30 września 2015 r. wynosiła ogółem 667, (w tym z poza obwodu Szkoły 108 uczniów), tj w klasach 1 – 6 odpowiednio: 136, 126, 119, 111, 89, 86. W Szkole było ogółem 30 oddziałów, z tego sześć oddziałów klas pierwszych, po pięć

¹ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna. Jeżeli sformułowanie oceny ogólnej według proponowanej skali byłoby nadmiernie utrudnione, albo taka ocena nie dawałaby prawdziwego obrazu funkcjonowania kontrolowanej jednostki w zakresie objętym kontrolą, stosuje się ocenę opisową, bądź uzupełnia ocenę ogólną o dodatkowe objaśnienie

² Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach (Dz. U. z 2003 r. Nr 6, poz. 69 ze zm.), dalej: rozporządzenie w sprawie bezpieczeństwa i higieny

oddziałów klas drugich, trzecich i czwartych, cztery oddziały klas piątych i pięć oddziałów klas szóstych.

Liczebność poszczególnych oddziałów zawierała się w następujących przedziałach:

- *klasy pierwszej – po 25 uczniów w każdym oddziale
 - *klasy drugiej – od 23 uczniów w klasie drugiej c do 27 - w klasie drugiej d
 - *klasy trzeciej – od 20 uczniów w klasie trzeciej d do 25 - w klasie trzeciej a
 - *klasy czwartej – od 21 uczniów w klasie czwartej a, b, c do 24 - w klasie czwartej d
 - *klasy piątej – od 21 uczniów w klasie piątej d do 24 – w klasie piątej a
 - *klasy szóstej – od 18 uczniów w klasie szóstej a do 25 – w klasie szóstej d
- (dowód: akta kontroli str. 4-8, 140)

1. Analiza planów zajęć dla 12 zbadanych oddziałów klas 1-3³ łącznie wykazała, że:

*zajęcia nie rozpoczynały się o stałej porze, różnica pomiędzy godzinami rozpoczęcia zajęć w poszczególnych dniach tygodnia dla 12 zbadanych oddziałów wynosiła w odniesieniu do klas pierwszych, drugich i trzecich 4 do 5 godzin, dla przykładu klasa 2a i 3a w poniedziałki rozpoczynała naukę na pierwszej lekcji, a we środę – na szóstej lekcji, klasa 1b we wtorki rozpoczynała naukę na piątej lekcji, a we środę na pierwszej,

*liczba godzin lekcyjnych w przypadku 12 zbadanych oddziałów była równomiernie rozłożona i wynosiła 4-5 lekcji w poszczególnych dniach tygodnia,

*lekcje wychowania fizycznego (w tym basen) były ujęte w planie jako pierwsze w odniesieniu do wszystkich objętych badaniem klas pierwszych⁴, dwóch klas drugich (klasa b i d) i jednej klasy trzeciej (a),

Analiza planów zajęć dla 12 oddziałów klas 4 – 6⁵ wykazała, że:

*różnica pomiędzy godzinami rozpoczęcia zajęć w poszczególnych dniach tygodnia w ramach poszczególnych klas wynosiła 1 godzinę dla klas czwartych, 2 godziny dla klas piątych⁶, 3 godziny dla klas szóstych⁷,

*nie wystąpiło blokowanie przedmiotów wymagających zwiększonej koncentracji – przedmioty takie jak, matematyka, przyroda ulokowane były w planach zajęć w różnych dniach tygodnia, jako pojedyncze godziny lekcyjne,

*liczba godzin lekcyjnych była równomiernie rozłożona w ciągu tygodnia w dziewięciu na 12 badanych klas, tj. we wszystkich zbadanych klasach czwartych, piątych i jednej klasie szóstej (6d) – różnica w liczbie lekcji wynosiła jedną godzinę,

*lekcje wychowania fizycznego były ujęte w planie jako pierwsze w odniesieniu do trzech klas czwartych⁸, trzech klas piątych⁹ i trzech klas szóstych¹⁰,

*w klasach 4-6 na ogół w planach lekcji ujmowano przedmioty wymagające od uczniów większej koncentracji (matematyka, przyroda) do piątej lekcji włącznie, aczkolwiek ustalono odstępstwa od tej reguły w sześciu z 12 badanych klas tj. dla przykładu przyroda na lekcji szóstej w klasie 4d, 5a, 5d, 6a w poniedziałki,

³ Klasy 1-3 oznaczone jako a, b, c, d, tzn. po cztery klasy z każdego rocznika

⁴ 1a-czwartki, 1b, poniedziałki i środy, 1c i 1d poniedziałki,

⁵ Klasy 4-6 oznaczone jako a, b, c, d, tzn po cztery klasy z każdego rocznika

⁶ Klasa 5B w poniedziałki zajęcia od 9.20

⁷ Klasa 6B w poniedziałki zajęcia od 10.15

⁸ Klasa 4a wf o godz. 7.30 we środy, klasa 4b w-f w poniedziałki o godz. 7.30, klasa 4d dwie godziny wf w poniedziałki i wtorki od godziny 7.30

⁹ Klasa 5b wf w czwartki o godz. 7.30, klasa 5c wf we środy o godz. 7.30, klasa 5d dwie godziny wf od 8.25

¹⁰ Klasa 6a wf we środy od godz. 9.20, klasa 6b wf w piątki od godz. 7.30, klasa 6d dwie godziny wf w piątki od 7.30

matematyka na lekcji szóstej w klasie 5d w poniedziałki i w klasie 6b – w piątki, przyroda na lekcji siódmej w klasie 5d w piątki i w klasie 6d w poniedziałki. W Szkole zaplanowano osiem przerw 10 minutowych między lekcjami i jedną przerwę 20 minutową pomiędzy lekcją 5 i 6, co zapewniało czas niezbędny do regeneracji organizmu po wysiłku związanym z odbytymi lekcjami oraz zachowanie higieny osobistej uczniów po lekcjach z wychowania fizycznego (dalej w-f).

(dowód: akta kontroli str. 9, 16-22, 47)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. W roku szkolnym 2015-2016 w klasie 2d liczba uczniów wynosiła 27. Zwiększenie liczby uczniów ponad normę określoną w art. 61 ust. 3 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty¹¹ (dalej uoso) tj. ponad 25 uczniów nastąpiło bez wymaganego przepisem art. 61 ust. 3b ww. ustawy wniosku rady oddziałowej. Nie zatrudniono także asystenta nauczyciela, który wspierałby nauczyciela prowadzącego zajęcia dydaktyczne, wychowawcze i opiekuńcze w tym oddziale w myśl art. 61 ust. 3d uoso. W protokole z posiedzenia Rady Pedagogicznej z 28 sierpnia 2014 r. odnotowano omówienie liczebności klasy (wówczas 1d) na poziomie 27 uczniów, która wynikała z faktu realizowania przez ten oddział projektu – innowacja pedagogiczna - o nazwie *Szkoła Kreatywnych Umysłów*. Zwiększoną liczbę uczniów uzasadniono w trakcie Rady Pedagogicznej względami natury psychologiczno-emocjonalnej (emocjonalne więzi między dziećmi), które miały swoje źródło w okresie przedszkolnym. Dyrektor Szkoły wyjaśnił, że: w klasie tej realizowany był prestiżowy projekt pn. *Szkoła Kreatywnych Umysłów*, z czego wynikało zainteresowanie zapisami do tej klasy. Do klasy tej zapisano dzieci z dwóch przedszkoli, które łączyły więzy przyjaźni i w związku z tym nie powinno się ich rozdzielać. Dyrektor dodał, że uzyskał zgodę organu prowadzącego w sprawie zwiększenia liczebności tej klasy - był nią zatwierdzony arkusz organizacji pracy Szkoły, ale przez uchybienie zwiększenie ilości uczniów nie odbyło się na wniosek rady oddziałowej. Dyrektor wyjaśnił, że czworo dzieci w klasie 2d zostało przyjętych spoza obwodu Szkoły, zaś dzieci przyjęte ponad ustawową normę pochodziły z obwodu Szkoły. Dyrektor Szkoły w wyjaśnieniach podał, że nie zatrudnił asystenta nauczyciela w klasie 2d po rozmowie z wychowawczynią tej klasy, która wyraziła wolę samodzielnej pracy z dziećmi. Dyrektor dodał, że pisemnie zwrócił się 29 kwietnia 2016 r. do organu prowadzącego, że zamierza zatrudnić asystenta nauczyciela we wspomnianej klasie.

(dowód: akta kontroli str. 4, 10-15, 115-118, 138-139)

2. W trzech klasach, na 12 zbadanych, NIK stwierdziła naruszenie zasady równomiernego rozłożenia zajęć w poszczególnych dniach tygodnia. Nieprawidłowość ta wystąpiła w klasie 6a, 6b i 6c, w których różnica zajęć w poszczególnych dniach tygodnia wynosiła 2 godziny. Zgodnie z § 4 rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny plan zajęć dydaktyczno-wychowawczych powinien uwzględniać potrzebę równomiernego obciążenia zajęciami w poszczególnych dniach tygodnia. W wyjaśnieniu Dyrektor podał, że taka sytuacja wynika z faktu, że w Szkole jest tylko 10 sal lekcyjnych w grupie klas 4-6. Organizacja lekcji w-f (na którą wpływa z kolei dzielenie się jedną salą gimnastyczną ze szkołą specjalną oraz dzielenie się Euroboiskiem z gimnazjum nr 2, które prowadzi mistrzowskie klasy piłkarskie), a także zatrudnienie niektórych nauczycieli również w innych szkołach uniemożliwiło uniknięcie takich sytuacji w podziale godzin.

(dowód: akta kontroli str. 20-22, 138-139)

¹¹ Dz. U. z 2015 r., poz. 2156 ze zm.

Uwagi dotyczące badanej działalności

NIK stwierdziła ulokowanie w klasach 4-6 zajęć wymagających koncentracji (tj. matematyka i przyroda) po piątej godzinie lekcyjnej¹², w sześciu na 12 zbadanych klas. Zdaniem NIK przedmioty wymagające skupienia uwagi powinny być umieszczane w planie zajęć w godzinach od pierwszej do piątej lekcji.

Dyrektor w wyjaśnieniu podał, m. in.: że lokowanie niektórych lekcji matematyki i przyrody po piątej godzinie lekcyjnej jest spowodowane przyczynami kadrowymi oraz lokalowymi.

(dowód: akta kontroli str. 20-22, 115-119, 138-139)

Ocena cząstkowa

W ocenie NIK nie w pełni zachowano zasady higieny pracy umysłowej z uwagi na przekroczenie dopuszczalnej liczby uczniów w klasie 2d o dwie osoby, bez wymaganego przepisami wniosku rady oddziałowej. Ponadto w sześciu oddziałach 4-6 ulokowano w planach lekcji przedmioty wymagające zwiększonej koncentracji po piątej godzinie lekcyjnej i w trzech klasach 4-6 naruszono zasadę równomiernego rozłożenia zajęć w poszczególnych dniach tygodnia.

2. Ocena zapewnienia bezpiecznych i higienicznych warunków pobytu uczniów w Szkole.

Opis stanu faktycznego

2.1 Szkoła stosownie do §18 Statutu Szkoły Podstawowej nr 10¹³ zapewniła uczniom możliwość korzystania z biblioteki szkolnej i bibliotecznego centrum multimedialnego w dniach od poniedziałku do piątku, za wyjątkiem środy w godzinach 8.00 – 14.00.

(dowód: akta kontroli str. 23-29, 50-53, 37, 91, 113-114)

Stosownie do przepisów art. 67 uoso, Szkoła zapewniła uczniom możliwość korzystania ze świetlicy, w ramach której prowadzone są zajęcia świetlicowe. Świetlica prowadzi zajęcia zgodnie z rozkładem zajęć dydaktyczno-wychowawczych Szkoły i rocznym planem pracy, tj. od poniedziałku do piątku w godzinach 6.30-16.30. Na dzień 11 maja 2016 r. do świetlicy zapisanych było 180 dzieci.

(dowód: akta kontroli str. 30-31, 36, 50-53, 90-91, 113-114)

Szkoła zapewniła uczniom możliwość korzystania z urządzeń sportowych i rekreacyjnych w postaci dwóch sal gimnastycznych, w których są prowadzone gry zespołowe i/lub ćwiczenia indywidualne i dwóch sal do gimnastyki korekcyjnej. Sale gimnastyczne wyposażono w bramki i kosze do gry w piłkę oraz drabinki do ćwiczeń, które zamocowano na stałe w sposób uniemożliwiający przemieszczenie się. W salach gimnastycznych nie umieszczono tablic informacyjnych określających zasady bezpiecznego użytkowania urządzeń i sprzętu sportowego.

(dowód: akta kontroli str. 50-53, 88-89, 113-114))

Uczniowie Szkoły korzystają także z boiska do gry w kosza, a uczniowie z klas 1-3 z placu zabaw. Do terenu Szkoły przylega boisko sportowe, tzw. Euroboisko, którego właścicielem jest MOSIR¹⁴, na którym, w ramach porozumienia, organizowane są lekcje z w-f dla uczniów. Stan nawierzchni oraz konstrukcji na boisku sportowym nie budzi zastrzeżeń, teren boiska jest ogrodzony, a przy wejściu umieszczono regulamin korzystania z obiektu. Młodszy uczniowie mogą korzystać

¹² Klasy: 4d- w poniedziałki przyroda po piątej lekcji, 5a-w poniedziałki przyroda po piątej lekcji, 5d-w poniedziałki-matematyka po piątej lekcji, w piątki-przyroda po szóstej lekcji, 6a-w poniedziałki przyroda po piątej lekcji, 6b-w piątki-matematyka po piątej lekcji, 6d – w poniedziałki-przyroda po szóstej lekcji, we czwartki i piątki przyroda po piątej lekcji

¹³ Statut z dnia 28 sierpnia 2015 r.

¹⁴ MOSIR-Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji

z placu zabaw z urządzeniami do ćwiczeń. Cała powierzchnia placu zabaw jest pokryta miękką matą zabezpieczającą przed skutkami upadków. Przy wejściu na plac zabaw umieszczono regulamin korzystania, w którym zawarto m. in. zapis zastrzegający, iż korzystanie z obiektu przez dzieci poniżej 12 roku życia jest możliwe wyłącznie pod nadzorem osób dorosłych.

(dowód: akta kontroli str. 50-53, 83, 87-92, 113-114)

2.2 Plan ewakuacji Szkoły umieszczono przy wejściu/wyjściu ze Szkoły w widocznym i łatwo dostępnym miejscu, a drogi ewakuacyjne oznaczono w sposób wyraźny i trwałe zgodnie z §5 rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny. Teren Szkoły jest ogrodzony, na terenie Szkoły zapewniono właściwe oświetlenie, równą nawierzchnię dróg i przejść, otwory kanalizacyjne studzienek zostały zabezpieczone odpowiednimi metalowymi pokrywami, szlaki komunikacyjne wychodzące poza teren Szkoły zabezpieczono ogradzając cały obszar metalowym płotem, który utrudnia bezpośrednie wtargnięcie dzieci na przyległy parking. Ciąg komunikacyjny prowadzący z budynku na boisko oraz do wyjścia z dziedzińca szkolnego pokryty jest betonowymi płytami, w dobrym stanie. Pomieszczenia, do których był wstęp wzbroniony dla osób nieupoważnionych, zostały odpowiednio oznakowane. Schody wyposażone są w balustrady zabezpieczone przed ewentualnym zsuwaniem się po nich. Zabezpieczenia wykonano poprzez trwałe zamocowanie na balustradach gumowych elementów. Schody są wykonane z lastriko, a podłoga w korytarzach i przejściach została wyłożona płytkami pcv. Powierzchnia schodów i korytarzy jest równa. Otwartą przestrzeń między biegami schodów zabezpieczono metalowymi konstrukcjami. Na terenie Szkoły zapewniono właściwe oświetlenie jarzeniowe. Korytarze w budynku są przestronne, jasne i dające poczucie dużej swobody ruchowej.

(dowód: akta kontroli str.50-53, 87-92, 113-114)

2.3 Toalety są czyste, zapewniono bieżącą ciepłą i zimną wodę oraz środki higieny osobistej. Urządzenia sanitarnohigieniczne są utrzymane w czystości i w stanie pełnej sprawności technicznej z dostępem do wentylacji.

(dowód: akta kontroli str. 50-53, 114)

2.4 – 2.5 Badanie wyposażenia sal lekcyjnych dokonane przez Państwową Powiatową Inspekcję Sanitarną w Tarnobrzegu (dalej PPIS), na zlecenie NIK wykazało m. in., że stoliki i krzesła w salach lekcyjnych są oznakowane w celu identyfikacji rozmiaru mebli (na krawędziach stołów i krzeseł naniesiono kolory odpowiadające wielkościom mebli lub oryginalnie nadane przez producentów mebli odpowiednie kolory stelaży i plastikowych nakładek na stelaże).

Większość mebli była w dobrym stanie technicznym i gwarantowała bezpieczeństwo korzystania z nich, za wyjątkiem dwóch sal lekcyjnych, tj.: B3 i B5, w których PPIS stwierdziła zły stan techniczny stolików (zniszczone powierzchnie ławek, blaty w części pozbawione były właściwości łatwozmywalnych, z ubytkami płyty pilśniowej, w miejscach ubytków powierzchnie rozkruszone, nasiąkliwe). W większości PPIS stwierdziła prawidłowe zestawienie stolików i krzeseł pod względem rozmiaru – dotyczyło to 72,2% objętych badaniem stanowisk (krzesło/stolik). Oceny dostosowania mebli do zasad ergonomii dokonano dla 517 uczniów z 24 klas oraz 17 przypisanych badanej grupie dzieci sal dydaktycznych¹⁵. Pomiar wykazały, iż 316 uczniów (tj. 61%) z 16 sal korzystało z mebli niedostosowanych do wzrostu.

¹⁵ Badanie odbywało się w salach: B22, B13, B12, B24, B11, B15, B23, B25, B14, D22, D21, B3, B4, D11, D12, B5, B2

W Szkole jest 20 sal lekcyjnych i 2 pracownie komputerowe. Powierzchnia każdej sali wynosi około 60 m kw. Liczba uczniów w każdej klasie wynosi od 20 w klasie 3d do 27 w klasie 2d. Powierzchnia przypadająca na każdego ucznia wynosi od 3,0 m kw. w klasie 3d do 2,2 m. kw. w klasie 2d.

(dowód: akta kontroli str. 50-53, 84-85, 89-90, 95-100)

2.6 Na terenie Szkoły zorganizowano żywienie uczniów. Blok żywienia prowadzi działalność w zakresie produkcji posiłków od surowca do gotowej potrawy. Konsumpcja potraw odbywa się w wydzielonej jadalni, w naczyniach wielokrotnego użytku. Przygotowywany jest obiad dwudaniowy oraz deser. Blok żywienia zlokalizowany jest na trzech kondygnacjach: parter – kuchnia główna i magazyny, pierwsze piętro – punkt wydawania posiłków połączony windą z kuchnią na parterze, zmywalnia i jadalnia, piwnica – magazyn warzyw, obieralnia i punkt wyparzania jaj. Jak ustaliła PPIS stan sanitarno-higieniczny tych pomieszczeń jest prawidłowy. Żywieniem objętych jest m. in. 198 uczniów ze Szkoły Podstawowej nr 10.

(dowód: akta kontroli str. 50-53, 91)

2.7 Korytarze komunikacyjne – ich ściany i sufity były czyste, gładkie, łatwe do utrzymania w czystości, podłogi równe, czyste, również łatwe do utrzymania w czystości. Stopnie schodów były równe. Klatki schodowe utrzymane w należytym stanie sanitarnym, ściany czyste, gładkie, łatwe do utrzymania w czystości, jasne. Z racji wielkopowierzchniowego charakteru budynku Szkoły¹⁶, wszystkie pomieszczenia, a przede wszystkim korytarze i hole są przestronne, jasne i zapewniają swobodę przemieszczania się uczniów.

(dowód: akta kontroli str. 50-53, 91)

2.8 W klasach 1-3 zapewniono warunki do rekreacji i zabaw poprzez wydzielenie przestrzeni w każdej sali lekcyjnej, wyłożenie podłogi w tej części wykładziną dywanową oraz wyposażenie w pomoce edukacyjne.

(dowód: akta kontroli str. 50-53, 89)

2.9 W Szkole zorganizowano szatnię dla uczniów klas 1-3, w której uczniowie zostawiają odzież i obuwie. Szatnia mieści się w piwnicy budynku Szkoły. Dla każdego oddziału zostały wydzielone zamykane boksy wyposażone w wieszaki ściennie i ławki. Dzieci z klas 4-6 zostawiają odzież w zamykanych metalowych szafkach, które znajdują się w dwóch wydzielonych pomieszczeniach na parterze budynku.

(dowód: akta kontroli str. 50-53, 91)

2.10 Na 16 klas od 1-3, cztery klasy (1b, 3c, 1d, 1e) miały sale „przypisane” wyłącznie dla jednego wychowawcy. W pozostałych przypadkach po dwóch wychowawców korzystało z jednej sali. Tylko dzieci z klasy 3c miały możliwość pozostawiania przyborów szkolnych w indywidualnych szafkach. Uczniom z pozostałych klas, w tym z klas 4-6, zgodnie z § 4 rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny zapewniono możliwość pozostawienia części podręczników i przyborów szkolnych w zbiorczych szafach w salach lekcyjnych. W pobliżu sal lekcyjnych usytuowane były sanitariaty. Sale lekcyjne były jasne i czyste. Wszystkie sale lekcyjne posiadały oświetlenie naturalne, z dodatkowym źródłem światła sztucznego – jarzeniowego.

(dowód: akta kontroli str. 50-53, 87-92)

2.11 Jak ustaliła PPIS ocena obciążenia uczniów ciężarem tornistrów kształtowała się następująco: na objętych badaniem 500 uczniów (z 24 klas od 1-6) u 432 z nich (tj. 86,4%) ciężar tornistra przekraczał 10% masy ciała ucznia, ale mieścił się

¹⁶ Budynek segmentowy-uprzemysłowiony SBO o całkowitej powierzchni zabudowy 12 842,0 m kw.

w granicy do 15% masy ciała ucznia. U 68 uczniów (tj. 13,6%) stwierdzono obciążenie ciężarem tornistrów powyżej 15% masy ciała, w tym skrajne wartości odnotowano w klasie 1a i 1d, w których przekroczenia ciężarów masy ciała ucznia wynosiły po 25%. Dyrektor poinformował, że Szkoła podejmowała działania na rzecz zmniejszenia wagi tornistrów. Zwłaszcza dzieci młodsze mają możliwość zostawiania części swoich materiałów edukacyjnych i przyborów szkolnych w klasach, a dzieci z klas 4-6 mają możliwość zostawiania części swoich przyborów szkolnych w szafkach szatniowych, które mają osobną półkę. Ponadto nauczyciele zachęcają uczniów do pozostawiania części swoich rzeczy w Szkole, a Dyrektor podał, że w ramach spotkań z uczniami np. podczas apeli i lekcji wychowawczych uświadamia uczniom szkodliwy wpływ noszonych ciężarów na ich postawę i zdrowie. Dyrektor wyjaśnił, że na niektóre zachowania uczniów nauczyciele nie mają wpływu. Uczniowie noszą w plecakach np. pamiętniki i lektury, które czytają w wolnych chwilach, a ponadto napoje, zabawki i inne przedmioty. Dyrektor w złożonych wyjaśnieniach poinformował, że kwestia ta jest poruszana także z rodzicami podczas wywiadówek w ramach tzw. „pedagogizacji rodziców”.

(dowód: akta kontroli str. 93-94, 139)

2.12 Szkoła udostępniła uczniom 10 komputerów stacjonarnych i 36 laptopów z dostępem do Internetu, poprzez sieć Wi-fi. Sprzęt zlokalizowany był w dwóch pracowniach informatycznych. Ponadto cztery komputery ulokowano w bibliotece, z czego na dwóch była możliwość korzystania z Internetu poprzez sieć Wi-fi. Internet dostępny na sprzęcie będącym w dyspozycji Szkoły poprzez sieć Wi-fi posiadał zabezpieczenie centralne na routerach, za wyjątkiem komputerów znajdujących się w bibliotece, które nie zostały zabezpieczone przed dostępem do treści niepożądanych w Internecie. Stosowano zabezpieczenie w postaci programu blokującego dostęp do stron niepożądanych pod nazwą *e-klasa* wersja V10.70.6. Nauczyciel prowadzący lekcje z informatyki miał stały podgląd na swoim stanowisku w wykonywanie zadań przez uczniów. W Szkole był ogólnodostępny Internet poprzez sieć Wi-Fi, wejście możliwe było po wpisaniu hasła, które dostępne było tylko dla nauczycieli.

(dowód: akta kontroli str. 50-53, 90)

2.13 W Szkole zorganizowano pomoc przedlekarską w sposób zapewniający bezpieczeństwo uczniom. W ramach opieki nad uczniem Szkoła zorganizowała podstawową pomoc medyczną. W gabinecie pomocy przedlekarskiej zatrudniona była higienistka szkolna, która była do dyspozycji uczniów we wszystkie dni tygodnia w godzinach 7.30 – 15.05. Higienistka dysponowała wyposażeniem i lekami niezbędnymi do udzielenia pomocy przedlekarskiej. Wymagane pomieszczenia Szkoły, tj. sekretariat, pokój nauczycielski dla klas 1-3 i 4-6, pokój nauczycieli wychowania fizycznego i kuchnia wyposażone były w apteczki zaopatrzone w środki niezbędne do udzielania pierwszej pomocy (z ważnym terminem przydatności do użycia) zgodnie z § 20 rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny oraz w instrukcje o zasadach udzielania tej pomocy.

(dowód: akta kontroli str. 34-35, 42-46, 48-49)

Nauczyciele (w szczególności prowadzący zajęcia wychowania fizycznego) zostali przeszkoleni w zakresie udzielania pierwszej pomocy w myśl §21 ww. rozporządzenia. Szkolenia realizowane były w ramach tzw. „szkoleń BHP”¹⁷ i miały na celu aktualizowanie i uzupełnienie wiedzy i umiejętności w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy. Zakres szkoleń obejmował m. in. postępowanie w razie wypadków i w sytuacjach zagrożeń (np. pożaru, awarii), w tym zasady

¹⁷ Wynikające z rozporządzenia Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 27 lipca 2004 r. w sprawie szkolenia w dziedzinie bezpieczeństwa i higieny pracy (Dz. U. z 2004 r., Nr 180, poz. 1860 ze zm.)

udzielania pierwszej pomocy w razie wypadku. Wymiar godzinowy tej części szkolenia wynosił 2 godziny lekcyjne.

(dowód: akta kontroli str. 123-134)

2.14 Na terenie Szkoły wystąpiło osiem zdarzeń, które zaewidencjonowano w rejestrze wypadków, zgodnie z § 50 rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny, prowadzonym zgodnie ze wzorem podanym w załączniku nr 2 do ww. rozporządzenia. W każdym z tych wypadków uczniom udzielono pierwszej pomocy przedmedycznej i wezwano rodziców. W pięciu przypadkach na osiem zdarzeń Dyrektor Szkoły przeprowadził rozmowę z uczniami poszkodowanymi na temat bezpieczeństwa.

(dowód: akta kontroli str. 56)

2.15 Dyrektor Szkoły przeprowadza kontrolę zapewniania bezpiecznych i higienicznych warunków korzystania z obiektów należących do Szkoły¹⁸ i realizuje, jak wyjaśnił, na miarę możliwości, zawarte w nich zalecenia. Z uwagi na wielkopowierzchniowy charakter budynku Szkoły, Dyrektor w myśl art. 62 ust. 1, 3 ustawy z dnia 7 lipca 1994 Prawo budowlane¹⁹, dwa razy do roku przeprowadza kontrole obiektu polegające na sprawdzeniu stanu technicznego: elementów budynku, budowli i instalacji narażonych na szkodliwe wpływy atmosferyczne i niszczące działanie czynników występujących podczas użytkowania obiektu, instalacji i urządzeń służących ochronie środowiska, instalacji gazowych oraz przewodów kominowych. Ponadto jest przeprowadzana kontrola dźwigu kuchennego, placu zabaw i kontrole obiektu przeprowadzane przez służbę BHP. Kontrole obiektu zgodnie z art. 62 ust. 4 ww. ustawy przeprowadzane są przez osoby posiadające uprawnienia budowlane w odpowiedniej specjalności przy udziale Dyrektora i kierownika administracyjno-gospodarczego. Z kontroli sporządza się protokoły i te związane ze stanem technicznym obiektu przekazuje się do Powiatowego Inspektora Nadzoru Budowlanego. Dyrektor wyjaśnił, że do organu prowadzącego protokołów nie przekazuje, lecz na bieżąco informuje Wydział Edukacji i Zdrowia o stanie spraw oraz koniecznych do przeprowadzenia remontach. Zalecenia wynikające z kontroli dotyczą napraw pokrycia dachowego, zacieków, wymiany świetlówek, wymiany lub podklejenia płytek PCV, doszczelnienia okien – jak podał Dyrektor, są realizowane. Sale gimnastyczne wyremontowano łącznie z wymianą oświetlenia zgodnie z zaleceniami przeglądu budowlanego. Z powodu braku środków finansowych nie wymieniono podłogi w auli (nie odbywają się tam zajęcia ruchowe), pomimo takiego zalecenia z kontroli okresowej stanu technicznego budynku. Jak wyjaśnił Dyrektor, podczas wakacji w 2016 r. przeprowadzony będzie remont schodów zewnętrznych.

(dowód: akta kontroli str. 101-112, 120-122)

2.16 W 2016 r.²⁰ PPIS przeprowadził kontrolę sklepiku szkolnego znajdującego w zakresie oceny stanu sanitarnego i higieny obrotu. Druga kontrola w 2016 r.²¹ przeprowadzona przez PPIS dotyczyła oceny stanu sanitarno-epidemiologicznego higieny produkcji i zarządzania zakładem. W 2015 r.²² PPIS przeprowadził kontrolę w zakresie oceny realizacji programu edukacyjnego dla uczniów klas 1-3 i oceny stanu sanitarnego Szkoły²³. Ww. kontrole nie skutkowały zaleceniami pokontrolnymi.

¹⁸ Kontrola w branży budowlanej przeprowadzona została 12 maja 2016 r. protokół nr 1/V/2016, okresowa kontrola półroczna budynków przeprowadzona została 20 listopada 2015 r., protokół nr 2/15 (kontrola stanu technicznego budynku)

¹⁹ Dz. U. z 2016 r. poz. 290 j. t. ze zm.

²⁰ Protokół kontroli sanitarnej nr PSZp.34.2016 z 2 lutego 2016 r.

²¹ Protokół kontroli sanitarnej nr PSPp.176.2016 z 20 kwietnia 2016 r.

²² Protokół z wizytacji nr PSO.480.1.50.2015 z 16 października 2015 r.

²³ Protokół nr PSN.451.04.119.2015 z 15 października 2015 r.

(dowód: akta kontroli str. 57-82)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Nieprawidłowo zestawiono (pod względem rozmiaru) 144 stanowiska (krzesła i stoliki) na 518 objętych badaniem. Ponadto stwierdzono niedostosowane stoliki i krzesła do wzrostu²⁴ 317 uczniów w 26 klasach. Powyższe stanowiło naruszenie § 9 ust. 2 ww. rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny. Dyrektor wyjaśnił m. in., że: (...) nieprawidłowe zestawienie stolików i krzesel po części wynika z faktu, iż są one często przenoszone ze względu na odbywające się w Szkole wydarzenia. Ponadto w nauczaniu klas 1-3 sale są użytkowane przez dwa oddziały, a w nauczaniu klas 4-6 uczniowie przemieszczają się do pracowni przedmiotowych. Dyrektor dodał, że Szkoła nie posiada środków finansowych na zakup nowych mebli, co mogłoby te problemy rozwiązać, a te które otrzymuje, wynikają z decyzji służb sanitarnych. Dyrektor podał, że dołoży starań, aby meble będące w dyspozycji szkoły skompletować w sposób prawidłowy.

(dowód: akta kontroli str. 95-99, 115-119)

2. PPIS w trakcie przeprowadzonej kontroli na zlecenie NIK wykazała zły stan techniczny stolików uczniowskich, tj. stwierdzono zniszczone powierzchnie ławek-błaty w części pozbawione właściwości łatwo zmywalnych z ubytkami płyty pilśniowej, w miejscach ubytków powierzchnie rozkruszone i nasiąkliwe. Stan taki stwierdzono w salach lekcyjnych B3 i B5. Jest to niezgodne z przepisem §2 rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny, w myśl którego dyrektor zapewnia bezpieczne i higieniczne warunki pobytu w szkole (...). Dyrektor wyjaśnił, że sukcesywnie ze środków pozabudżetowych od kilku lat wymieniane są meble uczniowskie na nowe. Nie może liczyć na środki od organu prowadzącego z powodu trudnej sytuacji finansowej oświaty w mieście. Dodał, że sale B3 i B5 „czekają” na swoją kolej. Dyrektor zapewnił, że robi w tej kwestii co w jego mocy i ma nadzieję, że w nowy rok szkolny „wejdzie” z nowymi meblami w tych salach.

(dowód: akta kontroli str. 87-90, 139)

3. W bibliotece szkolnej na dwóch komputerach, nie było zabezpieczenia dostępu uczniów do treści niepożądanych w Internecie, co było niezgodne z art. 4a uoso, w myśl którego szkoły i placówki zapewniające uczniom dostęp do Internetu są obowiązane podejmować działania zabezpieczające uczniów przed dostępem do treści, które mogą stanowić zagrożenie dla ich prawidłowego rozwoju, w szczególności zainstalować i aktualizować oprogramowanie zabezpieczające. Dyrektor Szkoły wyjaśnił, że było to efektem niedopatrzenia i niezwłocznie zostanie naprawione. Dyrektor zapewnił, że dzieci korzystały z tych komputerów rzadko i zawsze pod ścisłym nadzorem pań bibliotekarek.

(dowód: akta kontroli str. 50-53, 115-119)

4. Dyrektor Szkoły z ustaleń kontroli zapewniania bezpiecznych i higienicznych warunków korzystania z obiektów należących do Szkoły, w tym bezpiecznych i higienicznych warunków nauki sporządzał protokoły, ale nie przekazywał ich do organu prowadzącego, do czego obliguje § 3 ust. 2 rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny. Dyrektor wyjaśnił, że protokoły związane ze stanem technicznym stwierdzonym w trakcie kontroli przekazuje do Powiatowego Inspektora Nadzoru Budowlanego. Ponadto na bieżąco referuje organowi prowadzącemu wyniki przeprowadzonych kontroli dotyczących zapewniania bezpiecznych

²⁴ Zasady ergonomii określone normą PN-EN 1729-1: 2007 „Meble. Krzesła i stoły dla instytucji edukacyjnych, część 1: Wymiary funkcjonalne

i higienicznych warunków korzystania z obiektów i nauki. Protokołów nie przekazywał przez niedopatrzenie, gdyż sądził, iż omawianie wniosków z tych kontroli i związanych z tym potrzeb remontowych obiektu są wystarczające. Dyrektor zobowiązał się do przekazywania każdorazowo takich protokołów organowi prowadzącemu, zgodnie z przepisami prawa.

(dowód: akta kontroli str. 101-112, 115-122)

5. W miejscach wyznaczonych do uprawiania ćwiczeń fizycznych, gier i zabaw (za wyjątkiem placu zabaw dla dzieci) nie zostały umieszczone tablice informacyjne określające zasady bezpiecznego użytkowania urządzeń i sprzętu sportowego, do czego zobowiązuje przepis § 31 pkt 6 rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny. Dyrektor wyjaśnił, że: nauczyciele w-f dbają o bezpieczeństwo uczniów podczas korzystania z sal gimnastycznych i pouczają uczniów o zasadach bezpiecznego korzystania z obiektów oraz sprzętu. Czynią to na początku roku szkolnego oraz według potrzeb. Jedyne sprzęty sportowe, które nie są na stałe zamontowane w salach gimnastycznych to siatki i są one obsługiwane wyłącznie przez nauczycieli. Z tego też względu nie ma w salach gimnastycznych tablic informacyjnych.

(dowód: akta kontroli str. 50-53, 113-119)

6. O ośmiu zdarzeniach zaewidencjonowanych w rejestrze wypadków nie informowano pracownika BHP, społecznego inspektora pracy, organu prowadzącego oraz rady rodziców, do czego zobowiązuje wymóg określony w § 41 ust. 1 pkt 2, 3, 4 i 5 rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny. Dyrektor nie powołał zespołu powypadkowego, w którego skład powinien wchodzić pracownik służby BHP oraz społeczny inspektor pracy w myśl § 43 ust. 1 rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny. W przypadku ośmiu zdarzeń zaklasyfikowanych jako wypadki na terenie Szkoły nie przeprowadzono postępowania powypadkowego i nie sporządzono dokumentacji powypadkowej, w tym protokołu powypadkowego wg wzoru stanowiącego załącznik nr 1 do ww. rozporządzenia w myśl § 43 ust. 2 ww. rozporządzenia. Dyrektor Szkoły w wyjaśnieniu podał, m. in., że: (...) pomniejsze zdarzenia, do których nie wzywano pogotowia, w jego przekonaniu nie wymagały sporządzania protokołów, gdyż nie miały znamion wypadku. Higienistka szkolna udzielała pierwszej pomocy i powiadamiała opiekunów dziecka. Często dziecko nawet nie było zabierane ze Szkoły. W poważniejszych sytuacjach sporządzane były protokoły zgodnie z rozporządzeniem MENiS.

(dowód: akta kontroli str. 56, 115-122, 135-137)

NIK zwraca uwagę, że obowiązek w zakresie sporządzenia protokołu powypadkowego, jak również powiadomienia odpowiednich organów ciąży na Szkole niezależnie od rodzaju i skutków doznanego przez ucznia urazu. Wystarczającym jest, że uczeń dozna nagłego zdarzenia wywołanego przyczyną zewnętrzną, powodującą jakikolwiek uraz, które nastąpiło w czasie zajęć dydaktycznych, wychowawczych lub opiekuńczych realizowanych przez Szkołę lub na jej terenie w związku z uczestnictwem w zajęciach szkolnych, podczas których realizowany jest pod nadzorem pedagogiczno-dydaktycznym program nauczania, uwzględniający podstawę programową kształcenia uczniów w konkretnej szkole lub klasie, by zakwalifikować takie zdarzenie jako wypadek, którego zaistnienie powoduje obowiązek realizacji przez Szkołę wszystkich wymienionych w rozporządzeniu obowiązków²⁵.

²⁵ Zob. Sąd Najwyższy w wyroku z 27 września 2002 r. (sygn. II UKN 385/01).

Szkoła nie zapewniła w pełni bezpiecznych i higienicznych warunków pobytu uczniów. Wprawdzie teren Szkoły spełniał większość wymogów techniczno-sanitarnych, ale aż 61% uczniów korzystało z mebli niedostosowanych do wymogów ergonomii, a 27,8% stanowisk uczniów było nieprawidłowo zestawionych. Zastrzeżenia dotyczą również braku zabezpieczenia dostępu uczniów do treści niepożądanych w Internecie na dwóch komputerach w bibliotece oraz niewywiązywanie się Szkoły z obowiązków w zakresie prowadzonych postępowań dotyczących wypadków uczniów.

IV. Wnioski

Wnioski pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli²⁶, wnosi o:

1. Podjęcie działań w celu planowania zajęć dydaktyczno-wychowawczych z uwzględnieniem potrzeby równomiernego obciążenia zajęciami w poszczególnych dniach tygodnia.
2. Zabezpieczenie sieci na komputerach w bibliotece szkolnej przed dostępem dzieci do treści niepożądanych.
3. Prowadzenie postępowania powypadkowego i sporządzanie dokumentacji powypadkowej w każdym przypadku zdarzenia zaewidencjonowanego w rejestrze wypadków.
4. Zapewnienie wszystkim uczniom mebli we właściwym stanie technicznym oraz dostosowanych do wymogów ergonomii.

²⁶ Dz. U. z 2015 r., poz. 1096, Dz.U. z 2016 r.poz.677

5.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Rzeszowie.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Rzeszów, dnia czerwca 2016 r.

Kontroler
Dagmara Mazurkiewicz-Karasińska
Główny specjalista kontroli państwowej

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Rzeszowie

Dyrektor
Wiesław Motyka

.....
Podpis

.....
podpis